Nijmegen
0 4 MAR 2021
ingekomen stukken stadhuis

STICHTING
SCOREN
DOE JE
SAMEN

Een gezonde stad ben je samen

Een inbreng op het gezondheidsbeleid van nu

Stichting Scoren Doe Je Samen

Februari 2021

STICHTING
SCOREN
DOE JE
SAMEN

Inleiding

Gezondheid is een belangrijk beleidsdomein. Alle sectoren dragen bij aan de gezondheid: fysiek-ruimtelijk, economisch en sociaal-cultureel. In een land waar de gezondheid over het algemeen niet goed is moet wat gebeuren want er mist iets. Onze stichting houdt zich bezig met de sociaal-culturele aspecten van de samenleving, maar uiteraard weten wij dat de fysiek-ruimtelijke en de economische punten van belang zijn.

Gezonde documenten als gezonde basis

Verschillende overheidslagen houden zich in het Huis van Thorbecke bezig met het domein gezondheid. Het Rijk maakt elke 4 jaar een Landelijk Gezondheidskader. De provincies zijn verantwoordelijk voor gezondheid in de fysieke omgeving. Zij nemen dit mee in de Provinciale Omgevingsvisie. De gemeenten staan veelal voor de praktijk aan de lat. Gemeenten maken een Nota Lokaal Gezondheidsbeleid.

Paul Blokhuis, staatssecretaris van VWS:

> *"Gezondheid is ons grootste bezit en helemaal niet vanzelfsprekend. Daar zijn we als samenleving keihard mee geconfronteerd de afgelopen maanden. We doen alles wat we kunnen om uit de coronacrisis te komen en tegelijkertijd is het heel belangrijk om ook nieuwe antwoorden te vinden op andere gezondheidsvraagstukken. Gezondheid staat daarbij nooit op zichzelf."*

Deze notitie dient als zienswijze op de nu voorliggende concept-nota Gezondheidsbeleid van de gemeente Nijmegen. Tijdens het Bestuurlijk Overleg met wethouder Visser d.d. 2 februari 2021 is deze zienswijze aangekondigd. Wij gaan uiteraard graag met de ambtelijke organisatie in gesprek over dit document.

Lokale verbanden, geen pleisters

Wij zien met tevredenheid dat dit beleidsveld op een integrale wijze wordt belicht. Er worden verbanden gelegd met domeinen waar we ook actief zijn. Het visietraject 'Sterke sociale basis' wordt ook hier terecht bij benoemd. Het gaat wat ons betreft echt om die lokale verbanden. Dat zou een mooie titel zijn voor deze gezondheidsnota: "**Lokale verbanden**".

Lokale akkoorden die (ver)binden

VWS heeft een tweetal akkoorden in het leven geroepen: het Sportakkoord en het Preventieakkoord. Deze akkoorden zijn omgezet in lokale varianten. Dat is een goede zaak. Ten aanzien van het Sportakkoord zijn we blij te kunnen melden dat we dit hebben ondertekend. Helaas kunnen we dat met betrekking tot het Preventieakkoord nog niet melden. Overigens vinden we het jammer dat het stil is rond het Nijmeegs Sportakkoord. Graag doen wij navraag naar de actuele stand van zaken en wij willen aangeven graag in contact te komen rond het Preventieakkoord.

Agenda voor preventief werken

Wij willen onze waardering voor de Preventieagenda 12+ (voorheen Stadsdeelagenda) uitspreken. Het is een goede zaak dat alle partners aan dezelfde tafel zitten en met elkaar lijnen uitzetten.

Uitdagingen, ambitie en uitgangspunten: S.O.S.!

Het onderwerp "kansenongelijkheid" komt opvallend pregnant naar voren. Het lijkt alsof ook hier de 'wij/zij'-problematiek naar voren komt. Die problematiek voert hier te ver om te behandelen. Wat we willen meenemen is dat lage of slechte gezondheid veel voorkomt bij Nijmegenaren met een lage of slechte economische status (ses). Wij zouden daar aan vast willen hangen een slechte sociale status (sss) en een slechte woon status (sws). En waarschijnlijk ook een sos: een slechte onderwijs status. Alle beleidsvelden hangen immers aan elkaar vast en er moet dus integraal worden gewerkt aan al deze aspecten. Wij hebben bij de behandeling van de Nijmeegse Omgevingsvisie niet voor niets ook gezondheid benoemd als belangrijk thema!

Er worden – alles overziend – 4 uitgangspunten benoemd waar het gezondheidsbeleid op wordt geschoeid:

- een brede benadering vanuit de positieve gezondheid;
- iedereen doet mee;
- het goede voorbeeld geven en stimuleren;
- preventiestructuren verder versterken en verbinden.

Wij onderstrepen en onderlijnen deze uitgangspunten vanzelfsprekend. Wij stellen dat iedereen een gelijke kans moet hebben en moet krijgen om een goede en positieve gezondheid te ontwikkelen en te hebben en – vooral – te houden.

Intermezzo: Positieve gezondheid

Machteld Huber heeft het begrip 'positieve gezondheid' gemunt en in een heldere infographic weergegeven. Deze is bijgevoegd als bijlage. Wij willen aangeven dat deze 6 domeinen die door Huber worden benoemd dat dit de basis is voor een goede gezondheid. De gemeente staat hier voor met de andere overheden en met de hele maatschappij gewoon aan de lat. Wij zien ook dat in het concept-beleidsplan dit wordt onderschreven. Wij onderstrepen dit met een dikke viltstift.

Zeven speerpunten

De hierboven genoemde ambities en uitgangspunten – die wij onderschrijven – worden verwerkt in speerpunten waar de gemeente Nijmegen mee aan de slag wil gaan. Niet alleen, maar met de samenleving. De uitspraak "It takes a village to raise a child" gaat hier op. En Nijmegen is soms een groot dorp, wordt wel eens gezegd.

Gezond en veilig opgroeien

Als kinderen op het funderend onderwijs beginnen zijn de verschillen al te zien. Daar begint de kansenongelijkheid al meteen, en die is lastig in te lopen. Er moet ingezet worden om meteen elk kind een gelijke kans te geven. Om die reden is peutersport van belang. Ook moet er dan meteen financiering voor handen zijn. Stichting Leergeld begint pas bij de leeftijd van 4 jaar zaken te vergoeden.

Het is goed om blijvend te benoemen dat kinderen en jongeren van éénoudergezinnen, kinderen uit gezinnen met een lage sociaal economische status of een laag inkomen een gezondheidsachterstand hebben of snel kunnen hebben. Er moet blijvend aandacht voor zijn, want kinderen en jongeren

worden groot en hebben dan als volwassene een slechte gezondheid. Dat laatste moeten we zien te voorkomen.

Overgewicht (obesitas) is een probleem binnen de jeugd van Nijmegen. Ongeveer 15% van de kinderen op de basisschool hebben hier mee te kampen. Wij zien dat aandacht voor gezonde voeding geven al helpt. Het goede voorbeeld als professionals geven is belangrijk (rolmodellen). Nijmegen is een gemeente zonder landbouw of agrarische sector: dat betekent dat Nijmegenaren weinig in aanraking komen met hoe hun voedsel wordt geproduceerd. Voedselkennis is belangrijk. Wellicht kan dit samen met de provincie Gelderland worden opgezet vanuit het Gelders Agrifoodbeleid.

Wij maken ons grote zorgen om het gebruik van lachgas bij jongeren (en bij volwassenen). De gemeenteraad heeft al maatregelen genomen om lachgas te verbieden. Preventie en informeren helpt hierbij. Immers, het gebruik van alcohol, drugs en sigaretten is sterk afgenomen onder jongeren. Uitgezocht moet worden welke werkzame factoren dit resultaat heeft opgeleverd.

Deze zaken zullen in de preventieplatforms ook aan de orde moeten komen. Daar kan samen worden opgetrokken om de gezondheid te versterken.

Wij denken dat het onderwijs (mbo, maar ook hbo en wo) aandacht dient te geven aan diversiteit en gelijk-zijn in alle facetten. Burgerschapsonderwijs hoort op het voortgezet onderwijs thuis, maar moet tijdig gegeven worden.

Nijmegen zou zich moeten aansluiten bij de JOGG.

Gezond gedrag

Zoals al aangegeven heeft gezondheid en gezond gedrag een sterke bestuurlijke samenhang. De diverse invalshoeken van de hierboven genoemde beleidsvelden moeten worden samengebracht. Het gaat dus om bewustzijn, goede voeding, goed onderwijs, goed welzijn, en goede beweging. Een goed leven dus; dat zorgt voor een goede gezondheid.

Preventief werken is altijd beter dan achteraf repressief werken. Ook in de gezondheid. Het is daarom een goede zaak dat op scholen gewerkt wordt met de Schoolarts van de GGD. We zouden dit verplicht willen stellen bij elke school. Dit zou uitgebreid moeten worden met Schoolmaatschappelijk Werk. Zo kunnen we op tijd signaleren en preventief werken. Ook moet het 'sociale veld' ogen open houden voor ongezond gedrag (fysiek én mentaal).Dat zou bijdragen aan de in de concept-nota genoemde stevige preventiestructuur. Zo worden gezondheidsvaardigheden versterkt.

De gemeente Nijmegen wil een inclusieve stad zijn waarin sporten en bewegen voor iedereen toegankelijk zal zijn. Er moeten middelen zijn voor iedereen waardoor zij kunnen bewegen. Sporten kost ook geld: er moeten voor mensen die minderdraagkrachtig zijn faciliteiten zijn voor sport. Sportontwikkeling zou hier een inzet in moeten geven. Ook zijn er andere initiatieven die zelfstandig sporten stimuleren, zoals de QR-fit-routes. Onder begeleiding sporten moet ook mogelijk zijn voor iedereen. CIOS- en Sport&Bewegen-studenten zouden hier bij ingezet kunnen worden.

De rol van Sportontwikkeling is belangrijk bij het stimuleren van gezond gedrag. Wij zouden graag zien dat het Jaarplan van deze afdeling jaarlijks actief openbaar wordt gemaakt. Het kan daarmee een gespreksdocument zijn bij de partners en de werkersoverleggen in de stad. Dat past bij samen werken aan gezondheid.

Mentale gezondheid

Een gezonde mens bestaat uit een gezond lichaam én een gezonde geest. De mens is een compositie van lichaam en geest. Dit heeft ook een verband met elkaar, want als de mentale gezondheid niet in orde is zal de mens geen zin of fut hebben om actief te bewegen. Ook de eetgewoonten zullen dan niet goed zijn. Je moet je gewoon goed voelen om het goede te doen. Dat is een echte wisselwerking: want je gaat je alleen goed voelen als je het goede doet. Het welzijnsveld moet hier bij – als het nodig is – helpen. Outreachend werken is hier blijvend belangrijk. Opnieuw: "It takes a village..."

We zien ook hier de kloof tussen lage en hoge sociale economische statussen terugkeren. Het aantal jongeren dat gebruikt maakt van (ambulante) jeugdhulp groeit sinds 2015. Is hier een verband te vinden? Want, als dat er is, is dat van belang voor het zoeken naar de oplossing.

Mentale gezondheid heeft verband met het al dan niet hebben van een goed gevoel van zingeving. Er zijn velen die wel 'weten hoe', maar niet 'kunnen'. Je krijgt al een beter gevoel als je het gevoel hebt dat je het zelf kan en dat je zelfredzaam bent. De WRR heeft hier onderzoek[1] naar gedaan en ook tools gemaakt rond dit thema.

De coronapandemie heeft hier haar invloed. Voor dit moment willen wij dat buiten beschouwing laten, maar wij erkennen dat wel.

Mentale gezondheid versterk je door (re)activering van mensen. Die gedachte voeren wij bij ons beweegprogramma Move2Work concreet uit. Door het bieden van een sportieve activiteit in de ochtend in groepsvorm geven de Move2Work-werkers structuur aan mensen die dat niet kennen en hebben.

Gezond ouder worden

Wij bepleiten dat de groene samenleving de grijze samenleving verzilverd. Er moet – als vanzelf – contact zijn tussen jong en oud. Binnen de Futsal Battle die wij aanbieden is dit een aandachtspunt. Dergelijke initiatieven zouden moeten worden versterkt.

Gezond met een beperkt budget

Geldzorgen bepalen je hele leven. Ook op gezondheid hebben geldzorgen gevolgen. Twijfel en onzekerheid beperken je in je hele functioneren. Door een beperkt budget ben je aan het overleven, en niet aan het leven. Gezondheidsproblemen en sociale problemen versterken elkaar wederzijds. Het is van belang dat beide problemen aangepakt worden. De gedachte van de integrale aanpak komt hier sterk naar voren: de filosofie van Huber hebben we al benoemd. Een lage SES is een lage status van gezondheid. Iemands mentale gezondheid wordt gesloopt door zorgen, stress en sociaal-economische problemen. Stichting Leergeld en de Meedoenregeling spelen hier een rol bij. Wij denken dat de gemeente Nijmegen inhoudelijk goed moet worden geïnformeerd over de verstrekkingen.

Gezonde leefomgeving

Een gezonde leefomgeving is vooral fysiek en niet sociaal. De Nijmeegse Omgevingsvisie is hier belangrijk in het Nijmeegse beleidskader. Wij hebben hier een reactie bij opgesteld. Kortheidshalve verwijzen wij naar dat document. Sport en beweging moet in het fysieke beleid terugkomen.

[1] WRR-rapport 'Weten is nog geen doen', nr. 97

Gezond werkgeverschap

Werk geeft voor velen zingeving in het leven. Het hebben van sociaal contact bij het werk met collega's en omgeving is goed voor de mentale gezondheid. Zoals hierboven al benoemd hebben mentale gezondheid en fysieke gezondheid een stevig verband. Zo is werk dus belangrijk voor de gezondheid. Maar, werk kan ook inbreuk maken op de gezondheid. Werkomstandigheden, maar ook werkdruk kunnen daar voor zorgen.

Covid-19

Zoals al benoemd is Covid-19 een factor bij het onderwerp gezondheid. Toch kiezen wij er voor om dit nu niet te belichten in dit document. Wel benoemen wij zorgen voor de fysieke en mentale status. Jongeren worden geraakt door de onzekerheid en de beknotting van hun levensruimte. Niet naar school kunnen, niet kunnen sporten, niet kunnen chillen, niet kunnen werken... het raakt ze rechtstreeks. En het geeft stress en onzekerheid. Factoren die niet goed zijn voor de gezondheid.

Een gezonde stad scoor je samen

Stichting Scoren Doe Je Samen wil haar steentje bijdragen aan de gezonde stad. De uitdagingen die in de concept-nota staan onderschrijven wij van harte. Wij wensen de stad veel gezondheid!

Nijmegen, 24 FEB 2021

STICHTING SCOREN DOE JE SAMEN

Bijlage: het spinnenweb van Huber

PIJLERS VOOR POSITIEVE GEZONDHEID

